

विना. ४५४५

—

१: अथ सत्यनारायण
क स्मिन् दिने वैष्णव

मुख्याणां सत्यनारायण व्रतं भक्तिभावेन
कुर्यात् तद्दिने नक्तभोजनं सायंकाले प
त्न्यासहउष्णोदकेन श्रात्वा पट्टुकूलादि
वस्त्रोपवस्त्रे सर्वालंकारांश्च यथाविभवंधार
येत् वा स्त्रीविहीनपुरुषः तथापतिं विनानारी
सर्वालंकारान् वर्जयेत् आसने उपविश्य द्वि
राचम्य प्राणानायम्य कुलदेवतां मातापि
तरौ समस्तवैष्णवांश्च नमस्कृत्य देशकाल
संकीर्त्य अमुकगोत्र अमुकशर्माहं अस्मा
कं सर्वेषां सर्वदुःखनिवृत्त्यर्थं लक्ष्मी प्रा

प्रत्यादि मनोभिलाषि
 रा इहामुत्रच सकल
 रुषार्थं सिध्यर्थं श्रीस
 यथाशक्ति यथामीलि
 त्यनारायणस्यपूजनं
 णं चाहं करिष्ये श्रीसत्यनारायणप्रीत्यर्थं
 गणेशादिपूजनंकार्यं पवित्रपृथिव्यां कुंकु
 मेनाष्टदलं कृत्वातदुपरि जलपूरितकलश
 स्थापनंकुर्यात् तदुपरिशिरफलं धारयेत् ॥
 प्रथमंपंचामृतश्रानं पश्चाज्जलश्रानं कार्यं
 ततः शुभसिंहासने नारायणं स्थापयेत्
 ॥ आवाहनम् ॥ आगच्छ देवदेवशते जो
 राशेजगत्पते क्रियमाणांमयापूजांगृहाण
 सुरसत्तमः गंगाचयमुनाचैव नर्मदाच सर

स्वती तापी पयोष्णी रेवाच ताभ्यःस्ना
 नार्थमाहृतं ॥ इतिश्रानं समर्पयामि गोरो
 चनंचंदनदेवदारु कर्पूरकृष्णागरु नागरा
 णि कस्तुरीकाकेशरमिश्रितानि यथोचितं
 सत्यमयार्पितानि ॥ इतिचंदनंसमर्पयामि ॥
 जातीपुष्पंचकल्हारं कमलं करवीरकं केत
 कं बकुलं चैव नारायणायददाम्यहं ॥ इतिपु
 ष्पं समर्पयामि ॥ नमोनारायणायेति मंत्रे
 णसहस्रतुलसिदलार्पणम् ॥ धूपंचसमर्पयामि
 दीपं ऽस=नैवेद्यं=स=मुखवासंसं=अथध्यानं ॥
 ध्यायेन्नारायणदेवं शुक्लवर्णंचतुर्भुजं शंख
 चक्रगदापद्म वनमाला बिभूषितम् ॥ अथ
 कथा श्रवणंकार्यं कथाश्रवणानंतरं आचा
 र्यपूजनं पुस्तकपूजनं वैष्णवपूजनं तदोत्तरं

मंगलार्तिक्यंकृत्वा मंत्रपुष्पांते प्रार्थयेत् ॥ त्व
 मेवमाताचपितात्वमेवत्वमेवबंधुश्च सखात्व
 मेवत्वमेव विद्याद्रविणंत्वमेवत्वमेवसर्वममदे
 वदेव ॥ नमेत्वदन्यस्त्रा तास्तिवदन्यन्नहिदैव
 तंत्वदन्यंनहिजानामि पालकं पुण्यरूपकं ॥
 नमोस्त्वनंताय ॥ यंब्रह्मावरु ॥ आवाहनंन
 जानामिनजामिविसर्जनं पूजांचैवनजाना
 मि क्षम्यतांपरमेश्वर ॥ मंत्रहीनं क्रियाहीनं
 द्रव्यहीनं सुरेश्वरयत्पूजितं मयादेव परिपूर्णं
 तदस्तुमे ॥ अनेन अत्रगंधपुष्प धूप दीप
 नैवेद्य फलतांबुल दक्षिणा प्रदक्षिणा नम
 स्कारपरिवार देवता पूजनकथाश्रवणाख्ये
 न कर्मणा श्रीसत्यनारायणदेवता प्रीयतां
 'ओंतत्सत्ब्रह्मार्पणमस्तु ॥ अथवैष्णवेभ्यो

महाप्रसाद तांबुलदक्षिणांदत्वा भोजनंद
 द्यात् मनोकामना सिद्ध्यर्थं दिनेदिनेवैष्ण
 वान् भोजयेत् ॥ तथा प्रेमभक्त्या नारायण
 स्य चिंतनंकुर्यात् ॥ अथ व्रतविधिः समाप्तः

अथ श्री सत्यनारायणकथा प्रारंभः

श्रीगणेशायनमः ॥ व्यासउवाच ॥

एकदानैमिषारण्येऋषयःशौनकादयः ॥

प्रपञ्चमुनयःसर्वेसूतंपौराणिकंखलु ॥ १ ॥

टीका-अथोऽध्यानी समीपे निमिशारण्यभां रहेनारा,
शौनक आदी ऋषीयो संपुर्ण पुराणानां अथुनारा सूत ना-
मना पुराणीने निश्चयनो प्रश्न करता तथा ॥ १ ॥

व्रतेनतपसाकिंवाप्राप्यतेवांछितंफलं ॥

तत्सर्वंश्रोतुमिच्छामःकथयस्वमहामुने. २

टीका-के हे महामुने! कीयुं व्रत अथवा तप कर्थाथी वांछीत-
इत प्राप्त थायछे ते श्रवण करवा अमे छच्छा करीअे छीअे
भाटे आप अमने कथन करो. ॥ २ ॥

॥ सूतउवाच ॥

नारदेनैवसंपृष्टोभगवान्कमलापतिः ॥

सुरर्षयेयथैवाहतच्छृणुध्वंसमाहिताः ॥ ३ ॥

ટીકા-એવો પ્રશ્ન શ્રવણ કરીને સૂતજી કહેછે કે ધ કાળને વિશે દેવઋષી નારદજીએ શ્રીવિષ્ણુને વૈકુંઠમાં એવોજ પ્રશ્ન કર્યો હતો તેમાં જે શ્રીવિષ્ણુ ભગવાને ઉત્તર આપ્યો તેજ હું તમને કહું છું તે તમે સાવધાન થઈને સાંભળો. ॥ ૩ ॥

**एकदानारदोयोगीपरानुग्रहकांक्षया ॥ पर्य
टन्विविधानलोकान्मर्त्यलोकमुपागतः ४**

ટીકા-આ પ્રશ્ન શ્રીભગવાનને કરતા પેહેલાં શ્રીનારદજી રૂપીય એક વખત મનુષ્ય લોકમાં પારકા ઉપર કૃપા કરવી આ હેતુથી આગ્યા ॥ ૪ ॥

**ततोदृष्ट्वाजनान्सर्वान्नानाक्लेशसमन्विता
नू ॥ नानायोनिसमुत्पन्नान्क्लिश्यमानान्
स्वकर्मभिः ॥ ५ ॥**

ટીકા-અને તે પછી મનુષ્ય લોકમાંના અનેક માણસો નાના પ્રકારના કલેશ અનેક યોનીમાં જનન આદી ઘણા પ્રકારના દુઃખો ભોગવેછે, અને પોતાના કર્મકરીને કલેશ પામે છે એવું જોઈને. ॥ ૫ ॥

केनोपायेनचैतेषांदुःखनाशोभवेत्ध्रुवं ॥

શ્રીતેસંચિંત્યમનસાવિષ્ણુલોકંગતસ્તદા.૬

ટીકા-કીચો ઊપાય કર્યાથી આ સર્વ મનુષ્યના દુઃખ કલેશ દુર થાય એવો વિચાર મનમાં લાવી નારદૃષી અનેક પ્રકારોના સર્વલોકમાંથો ફરતા ફરતા વિષ્ણુલોકમાં ગયા. ૬

તત્રનારાયણંવિષ્ણુંર્યામવર્ણચતુર્મુજં ॥

શંખચક્રગદાપદ્મવનમાલાવિભૂષિતમ્ ॥૭॥

ટીકા-વૈકુંઠમાં નારદજી ગયા અને ત્યાં સ્યામવર્ણ ચતુર્ભુજ વિષ્ણુ અને દરેક હાથમાં શંખ, ચક્ર, ગદા, પદ્મધારણ કરેલાં છે. પગસુધી લટકનારી અને સોભા આપનારી વનમાલા કંઠમાં છે. ॥ ૭ ॥

દૃષ્વાતંદેવદેવેશંસ્તોતુંસમુપચક્રમે ॥

॥ નારદઉવાચ ॥ નમોવાહુમનસાતીતરૂ

પાયાનંતશક્તયે ॥ ૮ ॥

ટીકા- એવા સર્વોત્તમ શ્રી વિષ્ણુ (ભગવાન) ને જોઈ નારદૃષીએ તેમની સ્તુતી વંદના કરવાસાર આરંભ કર્યો. નારદજી કહેછે વાણી અને મન એથી પણ અતીત એવા અનંત શક્તીરૂપ આપને હું નમસ્કાર કરું છું. ॥ ૮ ॥

આદિમધ્યાંતહીનાયનિર્ગુણાયુગુણાત્મને ॥

સર્વેષામાદિભુતાયમક્તાનામાર્તિનાશિને ૯

ટીકા-તમે આદિ મધ્ય અને અંત્ય આ ત્રણ વગર નિ-
રગુણ સગુણ આપ છો અને ભક્તોના દુઃખ દુર કરો છો. ૯

શ્રુત્વાસ્તોત્રંતતોવિષ્ણુર્નારદંપ્રત્યભાષત ॥

॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥ કિમર્થમાગતોસિત્વં
કિંતેમનસિવર્તતે ॥ ૧૦ ॥

ટીકા-આ પ્રમાણે નારદજીએ કરેલી સ્તુતિ સાંભળીને
શ્રી ભગવાન વિષ્ણુ નારદજીને કહેછે હે નારદજી રૂપી તમે
શેા હેતુ મનમાં રાખી અહીં આ બ્યા છો. ॥ ૧૦ ॥

કથયસ્વમહાભાગતત્સર્વંકથયામિતે ॥

॥ નારદુવાચ ॥ મર્ત્યલોકેજનાઃસર્વેના
નાક્લેશસમન્વિતાઃ॥નાનાયોનિસમુત્પન્નાઃ
પચ્યંતેપાપકર્મભિઃ ॥ ૧૧ ॥

ટીકા-તમારા મનમાં જે કાંઈ હેતુ હોય તે મને કહો તેનો
ઊતર હું તમને કહીશ. એવું શ્રી ભગવાનનું વાક્ય સાંભ-
ળી નારદજી રૂપી કહેછે હે પ્રભો! મનુષ્યલોકમાં સર્વ જન
અનેક ક્લેશ થકી યુક્ત એવા અનેક યોનીમાં ઉત્પન્ન થઈને

પાપ કર્મથી રચી પચી રહેલા છે ॥ ૧૧ ॥

તત્કથંશમયેન્નાથલઘૂપાયેનતદ્વદ ॥

શ્રોતુમિચ્છામિતત્સર્વકૃપાસ્તિયદિતેમયિ ॥

ટીકા-માટે તે જનોના ક્રુપા, હે પ્રભો જે કાંઈ સેહેજ સાજ ઉપાય થકી એ ક્રુપાની શાંતી થાય એવો ઇલાજ આપની કૃપા મારા ઉપર હોયતો આપની પાસેથી શ્રવણ કરવાની હું ઇચ્છા રાખું છું ॥ ૧૨ ॥

॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥

સાધુષ્ટંત્વયાવત્સલોકાનુગ્રહકાંક્ષયા ॥

યત્કૃત્વામુચ્યતેમોહાત્તચ્છૃણુષ્વવદામિતે ॥

ટીકા-એવું નારદજી રૂપીનું ભાષણ સાંભળી શ્રીભગવાન કહેછે. હે પુત્ર નારદજી તમે ઘણીજ સારી વાત મને પુછી. લોકો ઉપર કૃપા કરવી એવી તમારી ઇચ્છા છે. તો જે વ્રત કર્યાથી તમોએ કહેલા બધા પીડારૂપી મોહમાંથી તે લોકો મુક્ત થશે એવો ઉપાય કહું છું તે સાંભળો ॥ ૧૩ ॥

વ્રતમસ્તિમહત્પુણ્યંસ્વર્ગેમર્ત્યેચદુર્લભં ॥

તવસ્નેહાન્મયાવત્સપ્રકાશઃક્રિયતેધુના ૧૪

ટીકા-હે પુત્ર ધણુંપુણ્ય આપવાવાળું મનુષ્યલોકમાં
અને સ્વર્ગમાં પણ દુર્લભ એવું વ્રત છે તે તમારી સાથે
સ્નેહભાવ હોવાથી હમણાં કહું છું ॥ ૧૪ ॥

સત્યનારાયણસ્યૈવંવ્રતંસમ્યગ્વિધાનતઃ ॥

કૃત્વાસદ્યઃસુખંભુત્કાપરત્રેમોક્ષમાપ્નુયાત્ ॥

ટીકા-સત્યનારાયણ દેવનું વ્રત ઉત્તમ પ્રકારે અને વિધી
યુક્ત કર્યાથી માણસ તત્કાલ સુખ પામશે અને દેહ છુટ્યા
પછી પણ પરલોકમાં મોક્ષગતિ પામશે ॥ ૧૫ ॥

તચ્છૃત્વાભગવદ્વાક્યંનારદોમુનિરબ્રવીત્ ॥

**॥ નારદુવાચ ॥ કિંફલંકિંવિધાનંચકૃતં
કેનૈવતદ્વ્રતમ્ ॥ ૧૬ ॥**

ટીકા-આ પ્રકારનું ઇશ્વરનું વાક્ય સાંભળીને નારદજી
રૂપી પુછેછે કે તે વ્રત કર્યાથી શું ફળ થશે? અને તેનું વિ-
ધાન કેવું અને પૂર્વે આ વ્રત કોણે કરેલું ॥ ૧૬ ॥

તત્સર્વંવિસ્તરાદ્બ્રુહિકદાકાર્યંહિતદ્વ્રતમ્ ॥

**॥ શ્રીભગવાનુવાચ ॥ દુઃખશોકાદિશમનં
ધનધાન્યપ્રવર્દનમ્ ॥ ૧૭ ॥**

ટીકા-તે વ્રત ક્યારે કરવું તે સવિસ્તારથી આપ કહે।
એવો નારદજીનો ફરીથી પ્રપ્ન સાંભળીને શ્રીભગવાન કહે
છે હે નારદજી આ સત્યનારાયણનું વ્રત દુઃખ શોક વિગે-
રેને મટાડવાવાળું અને ધન ધાન્યને વધારવાવાળું છે. ૧૭

સૌભાગ્યસંતતિકરંસર્વત્રવિજયપ્રદમ્ ॥

**સ્મિન્નૂકસ્મિન્દિનેમર્ત્યોભક્તિશ્રદ્ધાસમ-
ન્વિતઃ ॥ ૧૮ ॥**

ટીકા-આ વ્રત સ્ત્રીને સંતતિ અને સૌભાગ્યની પ્રાપ્તિ ક-
રવાવાળું એવું છે તેમજ પુરૂષોને પણ સર્વ વિજય આપવા-
વાળું છે એવું ગમે તે દીવસે પુરું શ્રદ્ધાથી વ્રત કરવું. ૧૮

સત્યનારાયણદેવંયજેચ્ચૈવનિશામુખે ॥

વૈષ્ણવૈર્વાંધવૈશ્ચૈવસહિતોધર્મતત્પરઃ ॥૧૯॥

ટીકા-સત્યનારાયણ દેવની સાચાંકાળે વૈસ્નવ અને પો-
તાના સગાવાહલા ધૃષ્ટ મિત્રને બોલાવી પુજા કરવી. ૧૯

નૈવેદ્યંભક્તિતોદઘાત્સપાદંભક્ષમુત્તમમ્ ॥

રંભાફલંઘૃતંક્ષીરંગોધૂમસ્યચચૂર્ણકમ્. ૨૦

ટીકા-આ પુજનમાં નિવેદનમાં ઘઉંનો રવો પાંચ ચતુર્થાંશ

લઈ તેમાં કેળાં, ધી, દુધ, ખાંડ નાખી સારો શીરો કરી
અર્પણ કરવો. ॥ ૨૦ ॥

વસ્ત્રંચપુસ્તકંદયાત્કથાંશ્રુત્વાજનૈઃસહ ॥

તતશ્ચબંધુભિઃસાદ્ધર્મૈર્ણગવાન્પ્રતિભોજયેત્ ॥

ટીકા-પોતાના સગાવાહલા ઇષ્ટ મિત્ર સાથે કથા શ્રવણ
કરીને કથા વાંચનારને વસ્ત્ર તથા પુસ્તક આપવું પુણી પોતા-
ના સગાવાહલા ઇષ્ટમિત્ર સહિત ઋણુઓને ભોજન આપવું. ૨૧

સપાદંભક્ષયેદ્ધત્યેનૃત્યગીતાદિકંચરેત્ ॥

તતશ્ચસ્વગૃહંગચ્છેત્સત્યનારાયણંસ્મરન્ ૨૨

ટીકા-અને ભક્તિએ કરી શ્રી સત્યનારાયણ આગળ
નૃત્ય તથા ગાયન કરવું એવી રીતે નદીના તીર ઉપર અ-
થવા દેવાલયમાં એવું વ્રત કરીને શ્રીસત્યનારાયણ ભગવા-
નનું સ્મરણ કરતે કરતે પોતાના ગૃહે જવું ॥ ૨૨ ॥

एवंकृतेमनुष्याणांवांच्छासिद्धिर्भवेध्रुवं ॥

विशेषतःकलियुगेलघूपायोस्तिभूतले २३

ટીકા-આ રીતે વ્રત ભક્તીથી જે માણસ કરશે તેની
મનકામના સિદ્ધ થશે આ ઘણુકરીને કલિયુગમાં અનેક તરે-
ની પીડા થકી જે પીડીત એવા લોકોને આ સેહેલા ઉપા-

યથી આ મોટા દુઃખમાંથી મુક્ત થવાસાં ધણેજ નાહાને।
આ મનુષ્ય લોકમાં ધણેજ છે. ॥ ૨૩ ॥

इति श्री स्कंद पुराणे रेवाखंडेः सत्यनारायण कथायां प्रथमो
ध्यायःसंपूर्ण.

શ્રીસત્યનારાયણ કથા.

દ્વીતિયોધ્યાય.

॥ સૂતઁવાચ ॥

अथान्यात्संप्रवक्ष्यामि कृतं येन पुरा द्विज ॥

कश्चित्काशीपुरे रम्ये ह्यासीद्विप्रो तिनिर्धनः

ટીકા-સુતજી કેહેછે. બીજું એક કહું છું કે આ વ્રત પુર્વે
રમણીય એવા કાશીક્ષેત્રમાં રહેનારો ધણેજ નિર્ધન એક બ્રા-
હ્મણ હતો. ॥ ૧ ॥

क्षुत्तृड्भ्यां व्याकुलो भूत्वानित्यं वभ्राम भूत
ले ॥ दुखितं ब्राह्मणं दृष्ट्वा भगवान् वैष्णवप्रियः २

ટીકા-તે દરરોજ ભુખે અને તરસે પીડાએલો આકુલ
બ્યાકુલ થઈ કાશીક્ષેત્રમાં ફરેછે એવા અત્યંત દુઃખીત

આહ્વાણુને વૈષ્ણવ જેને પ્રીય એવા જે શ્રી ભગવાન એમ-
ણે બેથો. ॥૨॥

વૃદ્ધબ્રાહ્મણરૂપસ્તંપપ્રચ્છદ્વિજમાદરાત્ ॥

કિમર્થેભ્રમસેવિપ્રમહીંનિત્યંસદુઃસ્વિતઃ ॥૩॥

ટીકા-અને પોતાનું ૩૫ બદલી ધરડા આહ્વાણુનું ૩૫લેઈ
દરીદ્રી આહ્વાણુને પુછે છે કે હું આહ્વાણુ અત્યંત દુઃખીતા-
એવો જે તું આ પૃથ્વી ઉપર શા સારું કરેછે. ॥ ૩ ॥

તત્સર્વશ્રોતુમિચ્છામિકથ્યતાંદ્વિજસત્તમ

॥ બ્રાહ્મણઉવાચ ॥ બ્રાહ્મણોઽતિદરિદ્રોહં

મિક્ષાર્થેવૈભ્રમેમહીમ્ ॥૪॥

આ તારૂ વૃતાંત સાંભળવા હું ઇચ્છા કરું છું માટે હું આહ્વા-
ણુમાં શ્રેષ્ઠ મને કેહો ત્યારે તે દરીદ્રી આહ્વાણુ કહેછે. હું ગ-
રીબ આહ્વાણુ અત્યંત દરીદ્રી છું તેથી ભિક્ષા માગવા સારૂ
પૃથ્વી ઉપર કરું છું પૂ. ૪ ॥

ઉપાયંયદિજાનાસીકૃપયાકથયપ્રભો ॥

॥ વૃદ્ધબ્રાહ્મણઉવાચ ॥ સત્યનારાયણોદેવો

વાંચ્છિતાર્થફલપ્રદઃ ॥૫॥

ટીકા-હે પ્રભુ જો મારું દરિદ્ર દુર થાય એવો કાંઈ ઇ-
લાજ આપ જાણુતા હોતો તે કૃપાકરીને મને કહો. એવું દરિદ્રી
બ્રાહ્મણનું ભાષણ સાંભળી ધરડો બ્રાહ્મણ કહેછે હે બ્રાહ્મણ
સત્યનારાયણ નામના દેવ ઇચ્છેલું ફળ કલિયુગને વિષે
પુજન કર્યા થકી આપનારા એવા પ્રત્યક્ષછે. ॥ ૫ ॥

ऋમनाशविहीनश्च शुक्लवर्णःचतुर्भुजः

शंखचक्रगदापद्म वनमालादिशोभितः । ६ ।

ટીકા-અને તે નારાયણ કેવાછે કે જે જન્મ નાશ રહીત
ગોરવર્ણ, ચતુરભૂજ તથા શંખ, ચક્ર, ગદા, પદ્મ, વનમા-
ળાદિ શોભિત. ૬

तस्य तत्त्वं पूजनं विप्रकुरुष्व ब्रतमुत्तमम् ॥

यत्कृत्वा सर्वदुःखेभ्यो मुक्तो भवति मानवः ७

ટીકા-શ્રી સત્યનારાયણ કેહેછે કે હે બ્રાહ્મણ તું એ સત્યદેવ
નું વ્રત અને પુજન સારી રીતે કરકે જે કર્યાથકી માણસ સર્વ
દુઃખથી મુક્ત થાયછે. ॥ ૭ ॥

विधानं च ब्रतस्यापि विप्राय भाष्ययत्नतः ॥

सत्यनारायणो वृद्धतत्रैवांतरधीयत ॥ ८ ॥

ટીકા-પછી દરિદ્રી બ્રાહ્મણને રૂપબદ્ધનારાધરડા બ્રાહ્મણે વ્રતનું સર્વ વિધાન કહ્યું અને પોતે અંતરધ્યાન થયા. ૮

તદ્વ્રતસંકરિષ્યામિયદુક્તંબ્રાહ્મણેનવૈ ॥ इति
संचित्यविप्रोसौरात्रौनिद्रानलब्धवान् ॥ ९

ટીકા-એ ધરડા બ્રાહ્મણે કહેલું વ્રત હું ક્યારે કરીશ એવી ઉત્કંઠાથી એ દરિદ્રી બ્રાહ્મણને તે વખતથી તે આખી રાત્રમાં ઉંઘ આવી નહીં. ॥ ૯ ॥

ततःप्रातःसमुत्थायसत्यनारायणंव्रतम् ॥
करिष्यइतिसंकल्प्यभिक्षार्थमगमद्विजः॥

ટીકા-પછી બીજે દિવસે સૂર્ય ઉદય થયા પછી દરિદ્ર બ્રાહ્મણે હું આજ સત્યનારાયણનું વ્રત કરીશ એવો સંકલ્પ કરીને તે હમેશના રિવાજ મુજબ ભિક્ષા માગવા સારૂ ગયો.

तस्मिन्नेवदिनेविप्रःप्रचुरंद्रव्यमाप्तवान् ॥ ते
नैवबंधुभिःसार्द्धसत्यस्यव्रतमाचरेत् ॥ ११ ॥

ટીકા-તે દિવસે હમેશના કર્તા એ બ્રાહ્મણને ઘણું દ્રવ્ય મળ્યું તે મળતાંવારજ તેજ દિવસે એ દરિદ્રી બ્રાહ્મણે પોતાના સગા સંબંધી ઇષ્ટમિત્ર વિગેરેને બોલાવી તે સાથે શ્રી

સત્યનારાયણનું વ્રત કર્યું. ॥ ૧૧ ॥

સર્વદુઃખવિનિર્મુક્તઃ સર્વસંપત્સમન્વિતઃ ॥ બ
ભૂવસદ્વિજશ્રેષ્ઠો વ્રતસ્યાસ્ય પ્રભાવતઃ ૧૨

ટીકા-એ બ્રાહ્મણે પુણ્ય ભક્તીથી શ્રી સત્યનારાયણ દેવ-
નું વ્રત તથા પુજન કર્યાંથી થોડાજ વખતમાં દરિદ્રી બ્રાહ્મ-
ણ દુઃખ થકી મુક્ત થઈને અગણિત સંપત્તિનો માલેક થયો.
એવો આ સત્યદેવના વ્રત તથા પુજનનો આ કલિયુગને વિષે
તાત્કાલિક અનુભવ થયો તથા થશે એટલું ઐશ્વર્ય આપવાનું
સામર્થ્ય આ શ્રી સત્યદેવના વ્રતમાં છે. ॥ ૧૨ ॥

તતઃ પ્રભૃતિકાલં ચ માસિ માસિ વ્રતં કૃતં ॥ એવં
નારાયણસ્યેદં વ્રતં કૃત્વા દ્વિજોત્તમઃ ॥ ૧૩ ॥
સર્વપાપવિનિર્મુક્તો દુર્લભં મોક્ષમાપ્તવાન્ ॥

ટીકા-એવું જાણીને એ બ્રાહ્મણ દરેકેક મહિનામાં આ-
વનારી પર્વણીને દિવસે વ્રત અને પુજા શ્રી સત્યનારાયણ
દેવની કરતો એને પુણ્યથી એ બ્રાહ્મણ સર્વ પાપથી નિર્મુક્ત
થઈને અત્યંત દુર્લભ જે મોક્ષપદ તે વિષે ગયો. ॥ ૧૩ ॥

તદૈવસર્વદુઃસ્વંચમનુજસ્યવિનશ્યતિ ॥

વ્રતમસ્યયદાવિપ્રાઃપૃથિવ્યાંસંકરિષ્યતિ. ૧૪

ટીકા-હે બ્રાહ્મણો જે વખતે શ્રી સત્યદેવનું વ્રત તથા પુજન જે માણસ પૃથ્વી ઉપર કરશે તો તે તેજ વખતે સર્વ દુઃખોથી મુક્ત થશે. ॥ ૧૪ ॥

एवं श्रीविष्णुनाचोक्तंनारदायमह्मात्मने ॥

मयातत्कथितंविप्राःकिमन्यत्कथयामिव॥

ટીકા-સુતજી શૌનક આદી રૂપીઓને કહેછે કે આ પ્રમાણે શ્રી વિષ્ણુએ નારદ રૂપીને કલિયુગમાં સેહેલા ઉપાયથી વાંછના પુરી કરવાવાળું વ્રત તથા પુજન કહ્યું તેજ મેં આપને કહ્યું. હવે એ શિવાય બીજું આપ શું શ્રવણ કરવા ઇચ્છા રાખો છો ॥ ૧૫ ॥

॥ ऋषय ऊवाचः ॥ तस्माद्विप्राच्छ्रुतंकेनपृ
थिव्यांचरितंमुने॥तत्सर्वंश्रोतुमिच्छामःश्र
द्धास्माकंप्रजायते ॥ १६ ॥

ટીકા-એવું સુતજી પુરાણીનું ભાષણ સાંભળીને શૌનક આદી રૂપીઓ કહેછેકે હે મુને ! એ બ્રાહ્મણના મુખમાંથી એ ચરિત્ર આ પૃથ્વીમાં કાણે શ્રવણ કર્યું વિગેરે સર્વ

આ વ્રત વિશે હકીકત સાંભળવાની અમોને ઘણી ઉતકંઠા
ઉત્પન્ન થઈ છે. ॥ ૧૬ ॥

॥ સૂતરુવાચ ॥ શ્રુણુધ્વંમુનયઃસર્વેવ્રતંયેન
કૃતંભુવિ ॥ એકદાસદ્વિજવરોયથાવિભવ
વિસ્તરૈઃ ॥૧૭॥

ટીકા-એધું શૈાનક આદી રૂષીઓનાં ભાષણુ સાંભળી
સુતજી કહેછે હે સર્વ મુનિયો! આ વ્રત પૃથ્વી ઉપર એ પછી
કાણે કર્યું એ આપને કહુધું તે સાવધાન થઈને સાંભળો. ૧૭

વંધુભિઃસ્વજનૈઃસાર્દ્ધંવ્રતંકર્તુસમુદ્યતઃ ॥ એત
સ્મિન્નંતરેકાલેકાષ્ટક્રેતાસમાગમત્ ॥૧૮॥

ટીકા-પ્રથમ કહેલો બ્રાહ્મણ એક દિવસને વિશે પોતા-
ની સંપત્તી પ્રમાણે પોતાના સગાવાહાલાઈષ્ટમિત્ર સાથે શ્રી
સત્યનારાયણદેવનું વ્રત કરવા આરંભ કરેછે એવામાં એક
લાકડાનો ભારો બાંધી માથા ઉપર લેઈ વેચનારો એ ઠેકા-
ણે આવ્યો. ॥ ૧૮ ॥

વહિઃકાષ્ટંચસંસ્થાપ્યવિપ્રસ્યગ્રહમાયયૌ ॥
તૃણયાપીડિતાત્માચદૃષ્ટ્વાવિપ્રંકૃતવ્રતં ૧૯

ટીકા-તેને માથા ઉપરનો ભારો દરવાજા બાહાર મુકી શ્રી સત્યનારાયણદેવની પુજા થતી હતી ત્યાં ગયો અને એ તરશેા હતો તોપણ એક ચીતથી તેણે તે બ્રાહ્મણે કરેલું પુજન જોયું અને એ વ્રતની વીધી પણ જોઈ. ॥ ૧૯ ॥

પ્રણિપત્યદ્વિજંપ્રાહકિમિદંક્રિયતેત્વયા ॥

કૃતેર્કિંફલમાપ્નોતિવિસ્તરાદ્વદમેદ્રમ્ભો ॥૨૦॥

ટીકા-અને તે બ્રાહ્મણને ઘણા આદર સત્કારથી નમસ્કાર કરીને બોલ્યો કે હે બ્રાહ્મણ આપ આશુ કરો છો અને આવું કર્યાથી શું ફળ થાયછે તે હે પ્રભો કૃપા કરીને મને કહો. ॥ ૨૦ ॥

॥ વિપ્રઉવાચ ॥

સત્યનારાયણસ્યેદંવ્રતંસર્વેપ્સિતપ્રદં ॥તસ્ય

પ્રસાદાન્મેસર્વંધનધાન્યાદિકંમહત્ ॥૨૧॥

ટીકા-બ્રાહ્મણ કહીછે શ્રી સત્યનારાયણદેવનું સર્વ કામના પુર્ણ કરવા વાળું એવું વ્રત કરુંછું અને આ વ્રત મેં કર્યું તે દિવસથી શ્રી સત્યનારાયણ દેવના પ્રસાદે કરી મને ધન ધાન્ય આદી કરીને મોટી સંપત્તી મળેલી છે. ॥૨૧॥

તસ્માદેતદ્વ્રતંજ્ઞાત્વાકાષ્ટક્રેતાતિહર્ષિતઃ ॥

પપૌજલંપ્રસાદંચમુત્કાસનગરંયયૌ ॥૨૨॥

ટીકા-આ પ્રમાણે તે બ્રાહ્મણના મુખમાંથી શ્રી સત્યદેવનું વ્રત લાકડાના ભારાવાળાએ સમજી લેઈ અને ઘણોજ હરખાતો તે બ્રાહ્મણે આપેલો પ્રસાદ ભક્ષણ કરી પાણી પિધું અને પોતાના-ગામ વિશે ગયો. ॥ ૨૨ ॥

સત્યનારાયણંદેવંમનસાઙિત્યચિંતયત્ ॥ કા
ષ્ટવિક્રયતોગ્રામેપ્રાપ્યતેચાદ્યયદ્ધનં ॥૨૩॥

ટીકા-પછી ખીજે દિવસે ભારો વેચવા સાડ આવતી વખતે શ્રી સત્યનારાયણ દેવ પાસે ભારાવાળાએ મનમાં સંકલ્પ કર્યો કે આજે આ ભારાની કીમત જે એ શહેરમાંથી મળશે તે. ॥ ૨૩ ॥

તેનૈવસત્યદેવસ્યકરિષ્યેવ્રતમુત્તમમ્ ॥ ઇતિ
સંચિંત્યમનસાકાષ્ટંધૃત્વાતુમસ્તકે ॥૨૪॥

ટીકા-ખીજ કારણે ન ખરચતાં એ પૈસાથી શ્રી સત્યનારાયણ દેવનું વ્રત કરીશ એવો નિશ્ચય કરી ભારો માથે મુકી ચાલતો થયો. ॥ ૨૪ ॥

જગામનગરેરમ્યેધનિનાંયત્રસંસ્થિતિઃ ॥ ત
દિનેકાષ્ટમૂલ્યંચદ્વિગુણંપ્રાપ્તવાનસૌ ॥૨૫॥

ટીકા-તે એક સુંદર નગરમાં કે જ્યાંહાં શેઠ શાહુકાર
લોકો રહેતા હતા તે રસ્તામાં આવ્યો તાહાં એક શેઠે તેને
જે રોજ ભારાની કીમત મળતી હતી તેથી બમણી આપીને
ભારો લીધો. ॥ ૨૫ ॥

તતઃપ્રસન્નહૃદયઃસુપક્કંકદલીફલં ॥ શર્કરા
ઘૃતદુગ્ધંચગોધૂમસ્યચચૂર્ણકં ॥૨૬॥

ટીકા-ભારાવાળાને બમણી કીમત મળતાંવારજ ઘણો
આનંદ થયો અને પાકેલાં કેળાં ખાંડ ધી અને ઘઉંનો રવો
વિગેરે પદાર્થ સવાશેર સવાશેરના પ્રમાણમાં લેઈ બીજી પુ-
જની સામગ્રી વેચાથી લેઈને ઘેર આવ્યો. ॥ ૨૬ ॥

પુજામેવસપાદંચગૃહીત્વાસ્વગૃહંયયૌ ॥

તતોબંધૂન્સમાહૂયચકારવિધિનાવ્રતં ॥૨૭॥

ટીકા-અને સગાવાહાલા ઇષ્ટમિત્ર તથા વૈષ્ણવોને બો-
લાવી મોટા સમારંભથી વિધીપૂર્વક એ વ્રત કર્યું ॥૨૭॥

તદ્વ્રતસ્યપ્રભાવેનધનપુત્રાન્વિતોભવત્ ॥

इहलोकेसुखंभुक्त्वाचांत्येसत्यपुरंययौ ॥२८॥

ટીકા-સુતજી કેહેછે કે પેલા ભારાવાળાએ એ વ્રત કર્યાથી તે ધનવાન તથા પુત્રવાન થઈને આ લોકમાં સર્વ સુખ ભોગવીને અંતે શ્રી સત્યપુર એટલે સત્યનારાયણના લોકમાં ગયો. ॥ ૨૮ ॥

इति श्री स्कंदपुराणेरेवाङ्मंडे सत्यनारायण कथायां

द्वितीयोऽध्यायःसंपूर्ण.

સત્યનારાયણ કથા.

તૃતીયોઽધ્યાય.

॥ સૂતઉવાચ ॥

પુનરગ્રેપ્રવક્ષ્યામિશ્રૃણુધ્વંમુનિસત્તમાઃ ॥ પુ
રાચોલ્કામુખોનામનૃપશ્રાસીન્મહીપતિઃ ૧॥

ટીકા-સુતજી કહેછે હે શૌનકઆદી રૂપીયો રૂરી આપને
શ્રી સત્યનારાયણ દેવની વ્રતકથાનો ખીજે ઈતિહાસ કહું-
છું તે સાંભળો. આગળ એક ઉલ્કામુખ નામનો રાજા પૃ-
થ્વીનું પાલન કરનાર હતો. ॥ ૧ ॥

ભાર્યાતસ્યપ્રમુગ્ધાચસરોજવદનાસતી ॥

ભદ્રશીલાનદીતીરેસત્યસ્યવ્રતમાચરત્ ॥૨॥

ટીકા-એ ઉલ્કામુખ રાજાની સ્ત્રી પ્રમુગ્ધા નામે ઘણીજ
સારા સ્વભાવની કમલમુખી અને સુંદર સતી હતી તે પો-
તાના સ્વામીની સાથે ભદ્રશીલાનામે નદીનેતીરે શ્રી સત્ય-
દેવનું વ્રત કરતી હતી. ॥ ૨ ॥

एतस्मिन्नंतरेतत्रसाधुरेकःसमागतः ॥

વાણિજ્યાર્થંબહુધનૈરનૈકૈઃપરિપૂરિતઃ ॥ ૩ ॥

ટીકા-એવામાં તે નદીને કાંઠે સાધુ નામે એક વાણીયો.
ધણેા ધનવાન અને વેપાર અર્થે ધણાં મોતી, જવાહીર,
વિગેરે ધન લેધને નિકળેલો. ॥ ૩ ॥

નાવંસંસ્થાપ્યતત્તીરેજગામનૃપતિંપ્રતિ ॥

દૃષ્ટ્વાસત્રતિનંભૂપંપ્રચ્છવિનયાન્વિતઃ ॥૪॥

ટીકા-તેણે તે નદીને કાંઠે પોતાનું વાહાણ લાવી જ્યાં-
હાં રાજા શ્રી સત્યદેવનું વ્રત કરતા હતા તેમની પાસે જઈ
વિનંતીપુર્વક ધણી નમ્રતાથી પ્રશ્ન કરવા લાગ્યો ॥ ૪ ॥

॥ સાધુરુવાચ ॥

કિમિદંકુરુષેરાજનૂભક્તિયુક્તેનચેતસા ॥

પ્રકાશંકુરુતત્સર્વેશ્રોતુમિચ્છામિસાંપ્રતં॥૫॥

ટીકા-સાધુ પુછેછે હે મહારાજ! આપ ધણી ભક્તીથી
એક ચિત્તે આ વખતે શું કરોછો એનો ખુલાશો મને કેહે-
શો એવું હું ઇચ્છું છું ॥ ૫ ॥

॥ રાજોવાચ ॥

પૂજનંક્રિયતેસાધોવિષ્ણોરતુલતેજસઃ ॥

વ્રતંચસ્વજનૈઃસાર્દ્ધપુત્રાદ્યાવાપ્તિકામ્યયાદ્ ॥

ટીકા-એવા પ્રકારે સાધુ નામે વેપારીનું ભાષણ સાંભળતાંવાર રાજા ઉલ્કામુક કેહેછે, હે સાધુ વેપારી શ્રી મહાવિષ્ણુ સત્યદેવ કે, જેના મહિમાનો પાર ન આવે એવા તેજસ્વી તેમનું પુત્રતા, ધન, ધાન્ય સંપત્તી મળે, આ હેતુથી મારા સગા વાહાલા ઇષ્ટમિત્ર સાથે વ્રત તથા પુજન કર્યું. ૬

ભૂપસ્યવચનંશૃત્વાસાધુઃપ્રોવાચસાદરં ॥

સર્વેકથયમેરાજન્કરિષ્યેહંતવોદિતં ॥૭॥

ટીકા-એવું રાજાનું ભાષણ સાંભળી સાધુ, સોદાગર, વણા સતકારથી કેહેછે કે, હે મહારાજ આ વૃતનું જે કાંઈ વિધાન હોય તે મને સવિસ્તર કહો હું નિશ્ચયથી આપના કહ્યા મુજબ આ વૃત કરીશ. ॥ ૭ ॥

મમાપિસંતતિર્નાસ્તિએતસ્માજ્જાયતેધ્રુવં ॥

એતાદૃશંવચઃશૃત્વારાજાપ્રોક્તંવ્રતંવિધિઃ ॥

તતોનિવૃત્તિવાઞ્ઞિત્સાનંદોગૃહમાગતઃ ૮

ટીકા-કેમ જે મને પણ સંતતી નથી, અને આપના કહ્યા પ્રમાણે આ સત્યદેવનું વૃત કર્યાથી સંતતી નિશ્ચય થશે. એવાં વાણીયાનાં વચન સાંભળી રાજ્યે વ્રતની વિધિ કહી ત્યારે વાણીયો વેપાર અર્થે જવું છોડી હરખથી પોતાને ઘેર આઠ્યો. ૮

માર્યાયૈકથિતંસર્વંવ્રતંસંતતિકારકં ॥ તદા
વ્રતંકરિષ્યામિયદામેસંતતિર્ભવેત્ ॥ ૯॥

ટીકા-અને વૃતનો મહિમા પોતાની સ્ત્રીને કહીને નિશ્ચય કર્યોકે જ્યારે મને સંતતિ થશે ત્યારે હું આ વૃત કરીશ ૯

इतिलिलावतींप्राहपत्नींसाधुससत्तमः ॥ ए
कस्मिन्दिवसेतस्यभार्यालीलावतीसती १०

ટીકા-એવું લીલાવતી નામની પોતાની સ્ત્રીને સાધુ વાણીયાએ કહ્યું. ॥ ૧૦ ॥

भर्तृयुक्तानंदचित्ताभवद्धर्मपरायणा ॥ गर्भि
णीसाभवत्तस्यभार्यासत्यप्रसादतः ॥ ११॥

ટીકા-પછી એક દિવસે તેની સ્ત્રી પોતાના ધર્મ પ્રમાણે ચાલનારી એવી પોતાના સ્વામી સાથે હરખાતી રત થયેલી શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદે કરીને ગર્ભવતી થઈ. ॥ ૧૧ ॥

દશમેમાસિવૈતસ્યાઃકન્યારત્નમજાયત ॥

દિનેદિનેસાવવૃદ્દેશુક્લપક્ષેયથાશશી ॥૧૨॥

ટીકા-તેને દસમે મહિને રત્ન જેવી એક કન્યા થઈને તે જે પ્રમાણે ચંદ્રમા સુદ પખવાડીઆમાં દિવસે દિવસે મોટા થતો જય તે પ્રમાણે મોટી થઈ. ॥ ૧૨ ॥

નામ્નાકલાવતીચેતિતન્નામકરણંકૃતં ॥ તતો

લીલાવતીપ્રાહસ્વામિનંમધુરંવચઃ ॥ ૧૩ ॥

ટીકા-તેનું નામ કલાવતી એવું ધર્યું તે પછી સાધુ વાણીયાની લીલાવતી સ્ત્રી પોતાના સ્વામીને મધુર વચનથી બોલીકે, હે પ્રીય સ્વામી આપે માનેલું શ્રી સત્યદેવનું વૃત્ત શા કારણથી કરતા નથી. ॥ ૧૩ ॥

નકરોષિકિમર્થૈવૈપુરાસંકલ્પિતંવ્રતં ॥ સાધુ

રુવાચ ॥ વિવાહસમયેઅસ્યાઃકરિષ્યામિવ્ર

તંપ્રિયે ॥ ૧૪ ॥

ટીકા-એણું પોતાની સ્ત્રીનું મધુર ભાષણ સાંભળીને સાધુવાણીયો બોલ્યો કે, હે પ્રિયે એ વ્રત આપણી કલાવતી કન્યાના લગ્ન સમને વખતે કરીશુ

**इतिभार्यासमाश्वासयजगामनगरंप्रती । त
तःकलावतीकन्यावद्वधेपितृवेदमनि ॥१५॥**

આ પ્રમાણે સાધુવાણીઆએ પોતાની સ્ત્રીને સમજણ આપીને પોતે બીજા નગરવિશે વેપારને અર્થે ગયો અહીં આ કલાવતી બાપનેઘેર દિવશેદિવશે મોટી થતી ગઈ. ॥૧૫॥

दृष्ट्वाकन्यांततःसाधुर्नगरेसखिभिःसह ॥

मंत्रयित्वादृतंदूतंप्रेषयामासशीघ्रतः ॥१६॥

પછી લગ્ન કરવાજેગ થયેલી કન્યા પોતાની બેહેનપણી-ઓ સાથે પોતાના નગરમાં એ સાધુવાણીએ જોઈને પોતાના મુનીમને કન્યાનો વર જોવા સાડ તરત મોકલ્યો. ॥૧૬॥

विवाहार्थंचकन्यायावरंश्रेष्ठंविचारय ॥ ते

नाज्ञप्तश्चदूतोऽसौकांचनंनगरंययौ ॥ १७॥

આ પ્રમાણે લગ્નને માટે વર જોવાને સાડ મોકલેલો મુનીમ કાંચનનામાં નગરમાં આવી પોહ્યાંઓ. ॥ ૧૭ ॥

તસ્માદેકંવણિક્પુત્રં સમાદાયાઽઽગતોહિ
સઃ ॥ દૃષ્વાતુસુંદરંબાલંવણિકપુત્રંગુણાન્વિતં
॥ ૧૮ ॥

અને તહાંથી એક શુંદર રૂપવાળો વાણીઆનો પુત્ર લેઈ
તે મુનીમ પોતાના નગરમાં આવ્યો, ત્યારે તે ગુણુવાન અને
સુંદર એવો વાણીઆનો પુત્ર તેણે સાધુવાણીઆએ જોઈને.

જ્ઞાતિર્મિર્બંધુભિઃસાર્દ્ધંપરિતુષ્ટેનચેતસા ॥
દત્તવાન્સાધુપુત્રાયકન્યાવિધિવિધાનતઃ
॥ ૧૯ ॥

પોતાના બધા નાતવાળાઓને અને સગાવાહાલા ઇષ્ટ-
મિત્રને બોલાવીને સાથે ધણાજ હર્ષથી પોતાની કન્યા કલા-
વતીનું લગ્ન એ ગુણુવાન તથા વાણીઆના પુત્રની સાથે કર્યું. ૧૯

તતોભાગ્યવશાત્તેનવિસ્મૃતંવ્રતમુત્તમં ॥ વિ
વાહસમયેતસ્યાસ્તેનરુષ્ટોઽભવત્પ્રભુઃ ॥ ૨૦ ॥

એ સાધુવાણીયો એ કન્યાના લગ્નસમય વખતે પણ ક-
ર્મના અંતરાયે કરીને શ્રી સત્યદેવનું વ્રત કરવાનું ભુલીગયો.
તેનેલીધે શ્રી સતનારાયણદેવ તેનાઉપર ક્રોધાયમાન થયા. ૨૦

તતઃકાલેનનિયતોનિજકર્મવિશારદઃ ॥ વ
ણિજ્યાર્થગતઃ શીઘ્રંજામાતૃસંહિતોવણિક્
॥ ૨૧ ॥

આ વાતને ધણાએક દીવસ વીતીગયા પછી પોતાનું
કર્મ માહુસિયાર પોતાના જમાઈને સાથે લઈને વેપારઅર્થે
સાધુવાણીયો ગયો. ॥ ૨૧ ॥

રત્નસારપુરેરમ્યે ગત્વાસિંધુસપીપતઃવાણિ
જ્યમકરોત્સાધુર્જામાત્રાશ્રીમતાસહ ॥૨૨॥

તે વાણીયો સમુદ્ર નજીક રત્નસાર નામના નગરમાં જઈ
પોતાના જમાઈ સાથે ભારેવેપાર કરવા લાગ્યો. ॥ ૨૨ ॥

તૌગતૌનગરેરમ્યેચંદ્રકેતોનૃપસ્યચ ॥ એ
તસ્મિન્નેવકાલેતુસત્યનારાયણપ્રભુઃ ॥૨૩॥

તે પછી તહાંથી ચંદ્રકેતુ નામના રાજાના શોભાયમાન
શહેરમાં ગયાછે એવામાં ભગવાન શ્રી સત્યનારાયણ પ્રભુ.

અષ્ટપ્રતિજ્ઞમાલોક્યશાપંતસ્મૈપ્રદત્તવાન્ ॥
દારુણંકઠિણંચાસ્યમહદુઃસ્વંભવિષ્યતિ॥૨૪॥

સાધુવાણીયો બુદ્ધિ બોલનારો એવું જાણીને તેને મોટું
દુઃખ તથા બંધન તિરસ્કાર વિગેરે ધણું દુઃખ પ્રાપ્ત થાયો એ-
વો શ્રાપ દેતા થયા. ॥ ૨૪ ॥

एकस्मिन् दिवसे राज्ञो धनमादाय तस्करः ॥
तत्रैव चागतश्चोरो वणिजौ यत्र संस्थितौ ॥ २५ ॥

એટલામાં જ્યાંમાં સાધુવાણીયો પોતાના જમાઇ સાથે
રહેતો હતો ત્યાં તે ગામના રાજાનું ધન્ય ખજાનો ફાડી બે
ચોર ચોરીલાવી તેના રહેવાના ઘરમાં સંતાઈ રહ્યા. ૧૨૫

तत्पश्चाद्वावकान् दूतान् दृष्ट्वा भीतेन चेतसा ॥
धनं संस्थाप्य तत्रैव स तु शीघ्रमलक्षितः ॥ २६ ॥

પણ તે ચોરને પકડવા રાજાના સીપાઈઓ તેમની પાછ-
ળ દોડી આવ્યા બેઠ ચોરો જ્યાંમાં સસરો અને જમાઇ સુ-
તા હતા ત્યાંમાં ધન નાખીદેઈ છાનામાના ત્યાંમાંથી નાશી
ગયા. ॥ ૨૬ ॥

ततो दूताः समायाता यत्रास्ते सज्जनो वणिक् ॥
दृष्ट्वा नृपधनं तत्र बध्वानी तौ वणिक्सुतौ ॥ २७ ॥

તે પછી સીપાઈઓ જે ઠેકાણે જમાઇસાથે સાધુવાણીયો

હતો ત્યહાં રાજનું ચોરેલું ધન પડેલું જોઈ સાધુવાણીઆને
તથા તેના જમાઈને કેદકરી બાંધીને લેઈ ગયા. ॥ ૨૭ ॥

હર્ષેણધાવમાનાશ્ચઝુચુર્નપસમીપતઃ॥ તસ્ક
રૌદ્વૌસમાનીતૌવિલોક્યાજ્ઞાપયપ્રભો॥૨૮॥

અને ઘણા અનંદથી દોડતા આવી રાજને વરધી આપી કે હું
મહારાજ બે ચોર લાવ્યા છીએ તેમને જોઈ હુકમ કરશો. ૨૮

રાજાજ્ઞપ્તાસ્તતઃશીઘ્રંદદંબધ્વાતુતાવુભૌ ॥
સ્થાપિતૌદ્વૌમહાદુર્ગેકારાગારે ઽવિચારતઃ

॥ ૨૯ ॥

એવું સાંભળી ચોરોને જોઈવિચાર કર્યા વગર એકદમ
કેદ કરવાની શીક્ષા આપતાંવારજ સીપાઇયોએ તેમને ખૂ-
બ બાંધી મોટા કેદખાનામાં લેઈજઈને મુક્યા. ॥ ૨૯ ॥

માયયાસત્યદેવસ્યનશ્રુતંકૈસ્તયોર્વચઃ ॥ અ
તસ્તયોર્ધનંરાજ્ઞાગૃહીતંચંદ્રકેતુના ॥ ૩૦ ॥

શ્રી સત્યદેવની માયાથી કોઈયે પણ તે ચોરોના વચન
સાંભળ્યા નહી અને ચંદ્રકેતુ રાજયે ચોરીએ ગયેલું ધન્ય
તો લીધું પણ તેનીસાથે સાધુવાણીયાનું ધન છુટીલીધું ૩૦

તચ્છાપાચ્ચતયોર્ગેહેભાર્યાચૈવાતિદુઃસ્વિતા ॥

ચોરેણાપત્વતંસર્વેગૃહેયચસ્થિતંધનં ॥૩૧॥

તેમજ શ્રી સત્યદેવના શ્રાપથી એ સાધુવાણીઆએ પો-
તાને ગામે પોતાના ઘરમાં મુકેલું બધું ધન્ય ચોરો લુટી લઈ
ગયા તેને લીધે તેની સ્ત્રી પણ ઘણીજ દુઃખી થઈ. ॥૩૧॥

આધિવ્યાધિસમાયુક્તાક્ષુત્પિપાસાતિદુઃસ્વિ
તા ॥અન્નચિંતાપરાભૂત્વાવભ્રામચગૃહેગૃહે૩૨

અને એ સાધુવાણિયાની સ્ત્રી લીલાવતી ઘણા દુઃખથી
અને ઘણી તરસ તથા ભુખથી ઘેરે ઘેર ફરવા લાગી. ૩૨

કલાવતીતુકન્યાપીબ્રભ્રામપ્રતિવાસર ॥

एकस्मिन्दिवसेजाताक्षुधार्ताद्विजमदिरं ॥

गत्वापश्यद्व्रतंतत्रसत्यनारायणस्यच ॥૩૩॥

તેમજ તેની કન્યા કલાવતી ઘણી નહાની તેપણ દરરોજ
ઘેર ઘેર ફરી માગીખાતી એક દિવસે તે કન્યા ઘણીજ ભુખ-
લાગ્યાથી આકુળબ્યાકુળ થઈને એક બ્રાહ્મણના ઘરમાં ગ-
ઈ ત્યાહાં શ્રી સત્યનારાયણદેવનું વ્રત તથા પુજ કરતા હતા
તે તેણે જયું. ॥ ૩૩ ॥

ઉપવિશ્યકથાંશ્રુત્વાવરંપ્રાર્થિતવત્યપિ ॥ પ્ર
સાદમક્ષણંકૃત્વાયયૌરાત્રૌગૃહંપ્રતી ॥૩૪॥

એ વ્રત તથા પુજા જોતાંજ ઘણી આનંદ પામીને ત્યાં
હાં બેઠી અને શ્રી સત્યનારાયણની કથા સાંભળીને સત્યદેવ-
નો પ્રાર્થના કરીકે મારું દુઃખ મટે ને મારો ખાપ તથા સ્વામી
મને મળે એવો આશિર્વાદ શ્રી સત્યદેવપાસે, માગી બ્રાહ્મણે
આપેલો પ્રસાદ ખાઈ રોજના કરતાં ઘણી મોડીરાત્રે પોતાને
ઘેર આવી. ॥ ૩૪ ॥

માતાકલાવતીકન્યાંપૃચ્છ્યામાસપ્રેમતઃ ॥
પુત્રીરાત્રૌસ્થિતાકુત્રકિંતેમનસિવર્તતે ॥૩૫॥

અને ઘરમાં આવતાવારજ તેની મા લીલાવતી કલાવતી
નામની કન્યાને પુછે છેકે હે પુત્રી તું આજે આટલી રાતસુ-
ધી ક્યાં હતી ને શું તારા મનમાં છે. ॥ ૩૫ ॥

કન્યાકલાવતીપ્રાહમાતરંપ્રતિસત્વરમ્ ॥દ્વિ
જાલયેવ્રતંમાતર્દંદવાંચ્છિતસિદ્ધિદં ॥૩૬॥

કલાવતી કન્યા પોતાની માને ઊતાવળે ઊતાવળે કેહેછે કેહે
મા હું એક બ્રાહ્મણને ઘેર મનમાં ધારેલું કામ પાર પડે એવું

વ્રત તથા પુજન અને કથા કરતા હતા ત્યાં બેઠી હતી. ૩૬

તच्छ्रत्वाकन्यकावाक्यं व्रतंकर्तुंसमुद्यता ॥

सामुदातुवणिग्भार्यासत्यनारायणस्यच

॥ ૩૭ ॥

એ કન્યાનું બોલવું સાંભળીને લીલાવતી સાધુવાણી-
યાની સ્ત્રી પ્રસન્ન થઈ શ્રી સત્યદેવનું વ્રત તથા પુજન કરવા
સાડે તત્પર થઈ. ॥ ૩૭ ॥

व्रतंचक्रेसैवसाध्वीबंधूभिःस्वजनैःसह ॥ भ
र्तृजामातरौक्षिप्रमागच्छेतांस्वमाश्रमः३८॥

અને એ મહાસતી સાધુવાણીઆની સ્ત્રી પોતાના સગા-
વાહાલા ભાઈ ભાંડુ સાથે શ્રી સત્યદેવનું વ્રત પોતાનો સ્વા-
મી તથા જમાઈ પોતાને ઘેર જલદી આવે એવો હેતુ મન-
માં ધરી પુજન કરવા લાગી. ॥ ૩૮ ॥

अपराधंचमेभर्तृजामातुः क्षंतुमर्हसि इति
दिव्यंवरंवब्रेशत्यदेवंपुनःपुनः॥ व्रतेनानेन
तुष्टोसौसत्यनारायणःप्रभुः ॥ ૩૯ ॥

એ પુજન કરતી વખતે સત્યદેવની પાસે વારેઘડી એવો વર માગતી હતી કે હે શ્રી સત્યનારાયણ પ્રભો મારા સ્વામી તથા મારા જમાઈના અપરાધ ક્ષમા કરવાને આપજોગ્ય છે. એવી તે લીલાવતી સાધુવાણીયાની સ્ત્રી પ્રાર્થના કરતી હતી તેથી કરીને એ વ્રત તથા પુજનથી ભગવાન શ્રી સત્યનારાયણ સંતોષ થયા. ॥ ૩૯ ॥

**દર્શયામાસસ્વપ્રંહિચંદ્રકેતુનૃપોત્તમં ॥ બં
દિનોમોચયપ્રાતર્વણિજૌનૃપસત્તમ ॥૪૦॥**

અને માયાફી ભગવાન સત્યદેવ એમણે ચંદ્રકેતુ નામના રત્નસારપુરનો રાજા કે જેણે લીલાવતીનો સ્વામી તથા જમાઈ એમને કેદખાનામાં મુક્યા હતા તેને પોતે સ્વપ્રભાં આવી આજ્ઞા કરીકે હે રાજા તું નિરપરાધી બે વાણીઆને બંધીખાનેથી છોડીમુક. ॥ ૪૦ ॥

**દેયંધનંચતત્સર્વેઘ્નીતંયત્વયાધુના ॥ નોચે
ત્વાંનાસયિષ્યામિસરાજ્યધનપુત્રકં ॥૪૧॥**

અને તેમનું જે સબળું ધન તેં હરણુ કરી લીધેલું છે તે સબળું તેમને પાછું આપ ને તેમને આદર સત્કાર કરીને વિ-

દાયકર નહીતો તારાં ધન ધાન્ય રાજ્યપાટ સ્ત્રીપુત્ર સહીત
તારાકુળનો નાશ કરીશ ॥ ૪૧ ॥

एवमाभाष्यराजानंध्यानगम्योऽभवत्प्रभुः
ततःप्रभातसमयेराजाचस्वजनैःसह॥४२॥

એવું તે રાજને સ્વપ્નમાં કહી શ્રી સત્યદેવ અંતર્ધ્યાન
થઈ ગયા તે પછી રાજ પ્રભાતને સમયે પોતાના પ્રધાન
વીગેરે મંડળી સાથે ॥ ૪૨ ॥

उपविश्यसभामध्येप्राहस्वप्नंजनंप्रति ॥ व
द्धौमहाजनौशीघ्रंमोचयद्वौवणिक्सुतौ४३

સભામાં સિંહાશન ઊપર બેસી સર્વ કચેરીને સ્વપ્ન કહ્યું
ને સીપાઇયોને આજ્ઞા કરીકે બંધીખાને જે હમણું વાણીયા-
ના પુત્ર કેદખાને મુક્યાછે તેમને છોડી મુકે. ॥ ૪૩ ॥

॥ इतिराज्ञोवचः ॥ श्रुत्वामोचयित्वामहा
जनौ ॥ समानीयनृपस्याग्रेप्राहुस्तेविनया
न्विताः ॥४४॥

એવી રાજની આજ્ઞા થતાંજ સીપાઇયોએ એ બેઉ જ-
ણાઓને બંધીખાનેથી છોડી રાજની સભામાં લેઈ આવ્યા.

આનીતૌદ્વૌવણિકપુત્રૌમુક્તૌનિગડબંધનાત્ ॥
તતૌમહાજનોનત્વાચંદ્રકેતુંનૃપોત્તમ ॥૪૫॥

ત્યાહાં એ બેઉ બંધી ખાનેથી છુટેલા વાણીયાના પુત્ર
રાજને ધણીજ નમ્રતાથી નમસ્કાર કરેછે. ॥ ૪૬ ॥

સ્મરંતૌપૂર્વવૃત્તાંતંનીચતુર્ભયવિબ્હલૌ ॥ રા
જાવણિક્ષુતૌવીક્ષ્યવચઃપ્રોવાચસાદરં ૪૬॥

અને પોતાને પુર્વનો હેવાલ મનમાં લાવી ભયભીત
થઈ કાંઈપણ બોલતા નથી એવા ધણાજ ગરીબ વાણીયાના
પુત્રોને જોઈ રાજચંદ્રકેતુ ધણાજ આદરભાવથી પ્રધાન
વીગેરે મંડળીને આજ્ઞા કરેછે કે ॥ ૪૭ ॥

દૈવાત્પ્રાપ્તમહદુઃસ્વમિદાનીનાસ્તિવૈભયં ॥
તદાનિગડસંત્યાગંક્ષૌરકર્માદ્યકારયતે ૪૭॥

આ બે વાણીયાના પુત્રોએ આજસુધી કર્મના અંતરાયે
કરીને મોટું દુઃખ ભોગવ્યું હવે પછી એમને કાંઈપણ ભય
નથી એવી આજ્ઞા થતાંજ પગની બેડીયો તોડી હજમત કરા-
વરાવી. ॥ ૪૮ ॥

વસ્રાલંકારકંદત્વાપરિતોષ્યનૃપશ્ચતૌ ॥ પુર

સ્કૃત્યવણિકપુત્રૌવચસાતોષયદ્વશં ॥૪૮॥

વસ્ત્રઅને ઘરેણાં વીગેરે પેઢેરાવી સંતોષીત કર્યા અને એ બેઉ જણાને પોતાનીપાસે બેસારી સારુંભાષણુ તેમની સાથેકરી ઘણેજ સંતોષ પમાડ્યો. ॥ ૪૯ ॥

પુરાનીતંતુયદ્રવ્યંદ્વિગુણીકૃત્યદત્તવાન્ ॥

પ્રોવાચતૌતતોરાજાગચ્છસાધોનિજાશ્રમ
મ્ ॥૫૧॥ રાજાનંપ્રણિપત્યાહગંતવ્યંતત્પ્ર
સાદતઃ ॥૫૦॥

અને એ બેઉનું પ્રથમ જોટલું ધન હરણુ કરયું હતું તેથી બમણું તેને આપ્યું અને ચંદ્રકેતુરાજ કેહેવા લાગ્યોકે હે જમઈ સાથે વાણિયાભાઈ હવે તમે પોતાને ઘેરજાઓ. ૫૦

આ પ્રમાણે રાજાનો હુકમ થયા પછી તરત રાજાને સાધુવાણીયો વંદનકરીને બોલ્યોકે હવે હું આપના આશીરવાદથી મારે ઘેર જઈશ. ॥ ૫૦ ॥

इति श्री स्कंदपुराणेरेवाखंडे सत्यनारायण व्रत कथावृत्ती
योऽध्यायः ॥संपूर्ण.

સત્યનારાયણ કથા.

ચતુર્થોધ્યાય.

॥ સૂતઉવાચ ॥

કીયદુરેગતેસાધૌસત્યનારાયણઃપ્રભુઃ॥ જિ
જ્ઞાસાંકૃતવાન્સાધોકિમસ્તિતવનોસ્થિતં ૨

ધણે એક દુર સાધુવાણીયાનું વહાણ દરીયામાં જઈ એક
ઠેકાણે લંગર કરેલું એવું જોઈ ભગવાન શ્રી સત્યનારાયણ
પ્રભુને સાધુવાણીયાને તારા વાહાણમાં શું છે એ પુછવાની
ધૃચ્છા થઈ. ॥ ૨ ॥

તતોમહાજનોમત્તૌહેલયાચપ્રહસ્યવૈ ॥ કથં
પૃચ્છસિમોદંડીન્મુદ્રાંનેતુંકિમિચ્છસિ ॥૩॥

અને પરબ્રહ્મ ભગવાન શ્રી સત્યનારાયણદેવ સંન્યાસી
બાવાનુરૂપ લઈ જે ઠેકાણે સાધુવાણીયાએ વાહાણ લંગર ક-
ર્યું હતું ત્યાંહાં આવી એ બેઠે જણાને પુછે છે કે તમારા વાહાણ

માં શું છે? એ સંન્યાસી બાવાને પ્રશ્ન સાંભળીને આ બંધી
ખાનેથી હમણાં જ છુટેલા મસ્ત વાણીયાના પુત્ર એમણે એ
સંન્યાસી બાવાની મસ્કરી કરીને કહેવા લાગ્યા કે હે સંન્યા-
શી બાવા આપ અમારા રૂપિયા લેઈ જવા ઇચ્છો છોકે શું? ૩

લતાપત્રાદિકંચૈવવર્તતેતરણૌમમ ॥

નિષ્ઠુરંચવચઃશૃત્વાસત્યંભવતુતેવચઃ ॥૪॥

આવી રીતે પ્રથમ તેની મસ્કરી કરી કહેછે કે મારા વાહા-
ણમાં વેલા તથા પાંદડાં વીગેરે ભરેલાં છે એવું તેમનું કઠોર
ભાષણ સાંભળી ભગવાન શ્રી સત્યદેવે કહ્યું કે તારું વચન
સત્ય હશે. ॥ ૪ ॥

एवमुक्तागतःशीघ्रंदंडीतस्यसमीपतः ॥

कियदूरेततोगत्वास्थितःसिंधूसमीपतः॥५॥

આ પ્રમાણે ભાષણ કરીને આવેલો સંન્યાશી સાધુવા-
ણીયાથી આઘેજઈ દરિયાના કિનારે જ ઉભા રહ્યા. ॥ ૫ ॥

गतेदंडिनिसाधूश्चकृतनित्यकृत्यस्तदा ॥ उ

त्थितस्तरणींदृष्ट्वाविस्मयंपरमंययौ ॥ ६ ॥

સંન્યાશી બાવો ગયો એવું જોઈને સાધુવાણિયો પોતાનું

ખાતું પિતું વિગેરે નિત્યકૃત્ય કરી રહી જીવેછે તે વાહાણ પાણી ઉપર તરવાલાગ્યું આ ચમત્કાર જોઈને સાધુવાણિયો ઘણોજ વિસ્મય પામ્યો. ॥૬॥

**દૃષ્ટાલતાદિકંચૈવમુર્ચ્છિતોન્યપતદ્ભુવિ ॥ લ
બ્ધસંજોવણિકપુત્રસ્તતશ્રિંતાન્વિતોઽભવત્**

અને વાહાણમાં જીવેછેતો બધા વેણ તથા પાંદડાં જોયાં તે જોઈને એકદમ શોકથી ભોંય ઉપર પડ્યો ને તે પછી ઘણીકવારે શુદ્ધી ઉપર આવ્યો અને ચિંતા કરવા લાગ્યો. ૭

**તદાતુદુહિતુઃકાંતોવચનંચેદમબ્રવીત્ ॥ કિ
મર્થોક્રિયતેશોકઃશાપોદત્તશ્ચદંડિના ॥૮॥**

એટલામાં તેનો જમાઈ તેને એવું બોલ્યો કે તમે શામાટે ફિકર કરોછો તમોને હમણાજ આવેલા સંન્યાસીસાધુએ શ્રાપ આપ્યો તેથી કરીને એવું થયું. ॥૮॥

**શક્યતેઽનેનસર્વેહિકર્તૃચાર્ત્તનસંશયઃ ॥ અ
તસ્તચ્છરણંયામોવાંચ્છિતાર્થોભવિષ્યતિ ૯**

અને તેના બોલવાથી આ પ્રમાણે થશે એમાં કાંઈપણ સંદેહ નથી એમાટે આપણે તેમને શરણે જઈએ એટલે આ-

પણુ ધારેલું કામ સિદ્ધ થશે. ॥૮૫॥

જામાતુર્વચનંશ્રુત્વાતત્સંકાશંગતસ્તદા ॥

દૃષ્ટ્વાચદંડિનંભક્ત્યાનત્વાપ્રોવાચસાદરં ૧૦

એવું જમાઇનું બોલવું સાંભળીને સાધુવાણીયો એ સં-
ન્યાશી જ્યાં હતો ત્યાં તેની પાસે જઈને સાસ્ત્રાંગ નમસ્કાર
કરીને ભક્તિપુર્વક આદરસત્કારથી બોલેછે કે. ॥૧૦॥

ક્ષમસ્વ ચાપરાધંમેયદુક્તંતવસન્નિધૌ ॥ એવંપુ

નઃપુનર્નત્વામહાશોકાકુલોઽભવત્ ॥૧૧॥

હે યતિશ્વર મહારાજ મારા અપરાધની ક્ષમાકરો એવું
વારે ઘડીયે કેહેછે ને કેહેછે જેહું આપની પાસે બોલ્યો
તેની ક્ષમા કરો એવું બોલી ઘણા શોકથી આકુળ બ્યાકુળ
થયા. ॥૧૧॥

પ્રોવાચવચનંદંડીવિલપંતંવિલોક્યચ ॥ મા

રોદીઃશ્રૃણુમદ્વાક્યંમમપૂજાવહિર્મુખઃ ॥૧૨॥

એવું જઈને તે યતિશ્વર સંન્યાશી કેહેછે અરે હે વાણી-
યા તું રોમાં અને મારાં વચન સાંભળ કેમકે તું મારી પુ-
જાર્થી બહિર્મુખ થયો ॥૧૨॥

મમાજ્ઞયાચદુર્બુદ્ધેલબ્ધંદુઃસ્વંમુહુર્મુહુઃ॥તચ્છુ
ત્વાભગવદ્વાક્યંસ્તુતિકર્તુંસમુદ્યત ॥૧૩॥

તે મારે હે દુષ્ટ બુદ્ધિ વાળા તને મારી આજ્ઞાથીજ ઘણાં
દુઃખો ભોગવવાં પડ્યાં એવું પરબ્રહ્મ ભગવાનનું વાક્ય સાં-
ભળીને સાધુવાણિયો શ્રી સત્યદેવની વિનંતી કરવા લા-
ગ્યો. ॥ ૧૩ ॥

॥ સાધુરુવાચ ॥

ત્વન્માયામોહિતાઃ સર્વેબ્રહ્માદ્યાસિદિવૌક
સઃ ॥ નજાનંતિગુણાનરૂપંતવાશ્ચર્યમિદંપ્ર
ભો ॥૧૪॥

સાધુવાણિયો કેહેછે કે હે દેવ આપની માયાથકી બ્રહ્માદિ
સર્વ દેવ મોહિત થયાછે અને એ દેવ છતાં પણ હે પ્રભુ, આ
પના ૩૫ ગુણ આદી વૈભવ જાણતા નથી એ મોટું આશ્ચર્ય
જેવું છે. ॥ ૧૪ ॥

મૂઢોઽહંત્વાકથંજાનેમોહિતસ્તવમાયયા ॥
પ્રસીદપૂજયિષ્યામિયથાવિભવવિસ્તરૈઃ ૧૫

તો હે પ્રભુ ! હું તો એક પામર માણસ આપની માયા કરી-
ને મોહિત આપને ક્યાંથી જાણુ એવો હું અજ્ઞાની, તે માટે
મારા ઉપર પ્રસન્ન થાઓ પછી હું મારી સંપત્તિની વડાઇ
પ્રમાણે વિધી વિધાનથી આપની પુજા કરીશ. ॥ ૧૫ ॥

**પુરાવિત્તંચતત્સર્વેન્નાહિમાંશરણાગતં ॥ શ્રુ
ત્વામક્તિયુતંવાક્યંપરિતુષ્ટોજનાર્દનઃ॥૧૬॥**

હું મારા વહાણમાં ધન્ય વિગેરે છતાં કપટ ભાવથી
ખોટું બોલ્યો એ માટે હે ઇશ્વર, તે થકી મારું રક્ષણ કરના-
ર આપ સમર્થ છો એવું ભકિત ભાવનું સાધુવાણીયાનું વ-
ચન સાંભળીને ભગવાન શ્રી સત્યદેવ સંતોષ પામ્યા અને
એ સાધુવાણીયાને મનવાંચિત ફળ આપી ભગવાન અં-
તર્યામ થયા. ॥ ૧૬ ॥

**વરંચવાંછિતંદત્વાતત્રૈવાંતરધેહરિઃ ॥ તતો
નાવંસમારુહ્યદૃષ્ટાવિત્તપ્રપૂરિતાં ॥ ૧૭ ॥**

એટલામાં સાધુવાણીયો જીવેછે તો પોતાનું વાહણ પ્ર-
થમ પ્રમાણે ધનથી ભરેલું છે. ॥ ૧૭ ॥

કૃપયાસત્યદેવસ્યસફલંવાછિતંમમ ॥ઇત્યૂ

ત્કાસ્વજનૈઃસાર્દ્ધપૂજાંકૃત્વાયથાવિધિ ૧૮।

આણું આશ્વર્ય જોતાંજ સાધુવાણીયો કહેછે-શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદ થકી મારું ઇચ્છિત પુણ્ય થયું. એવું બોલી ત્યાં જો તેના સગાવાહલા હતા તે સાથે યથાવીધી શ્રી સત્યદેવનું પુજન કર્યું. ॥ ૧૮ ॥

હર્ષેણચાભવત્પૂર્ણઃસત્યદેવપ્રસાદતઃ ॥

નાવંસંયોજ્યયત્નેનસ્વદેશગમનંકૃતમ્ ૧૯॥

ટીકા-તે પછી એ સાધુવાણીયો સત્યદેવની કૃપાથી સુખી થયો અને વાહાણ તૈયાર કરાવી પોતાનેદેશ જવાસાડ નિકળ્યો.

સાધુર્જામાતરંપ્રાહપદ્યરત્નપુરીમમ ॥

દૂતંચપ્રેષયામાસનિજવિત્તસ્યરક્ષકં ॥૨૦॥

ટીકા-વાહાણમાં બેઠેલા જમાઇ ને સસરો કહેછે કે હે જમાઇ રાજ, મારી રત્નસારપુરી નગરી દેખાતી છે તે જુવો. એણું કહીને પોતાના ધનનું રક્ષણ કરનાર સિપાઇઓમાંથી એક સિપાઇને પોતાને ઘેર પોતે આબ્યાનું વર્તમાન કહેવા સાડું મોકલ્યો. ॥ ૨૦ ॥

દૂતોઽસૌનગરંગત્વાસાધુભાર્યાંવિલોક્યચ॥
પ્રોવાચવાંચ્છિતંવાક્યંનંત્રાવદ્રાજલિસ્તદા

ટીકા-એ વાહાણુમાંથી ઊતરેલા સિપાઈએ રત્નસારપુરી નગરમાંજઈ સાધુવાણીયાને ઘેર સાધુવાણીયાની સ્ત્રીને જોઈ-
ને તેની આગળ હાથ જોડ્યા તે વખતે તે સ્ત્રી પોતાના સ્વા-
મી તથા જમાઈ આવવાની ઈચ્છા કરતી હતી. ૨૧

નિકટેનગરસ્યૈવજામાત્રાસહિતોવણિક ॥
આગતોબંધુવર્ગેશ્ચવિત્તૈશ્ચબહુભિર્યુતઃ ॥૨૨॥

ટીકા-તેજ એ સિપાઈએ કહ્યુંકે આપના સ્વામી આપના નગરની સમીપમાં જમાઈ તથા બંધુવર્ગ સાથે ઘણું ધન કમાઈને આવ્યા છે. ॥ ૨૨ ॥

શ્રુત્વાદૂતમુખાદ્વાક્યંમહાહર્ષવતીસતી ॥ સ
ત્યપૂજાંતતઃકૃત્વાપ્રોવાચતનુજાંપ્રતિ ॥૨૩॥

ટીકા-એ સિપાઈના મોનુ બોલવું સાંભળીને એ સતી વા-
ણીયાની સ્ત્રી ઘણીજ હર્ષાયમાન થઈ અને શ્રી સત્યદેવનુંતે-
જ વખતે પુજન કરીને પોતાની કન્યાને કેહેવા લાગીકે- ૨૩

વ્રજામિશીઘ્રમાગચ્છસાધુસંદર્શનાયચ ॥

इतिमातृवचःश्रुत्वान्नतंकृत्वासमोप्यच ॥ ૨૪ ॥

ટીકા-હે માહારી વાહાણી કન્યા, હું સ્વામીના દર્શન માટે પ્રથમ જાઉં છું તું તારા બાપનું દર્શન કરવા આવ એવું-માનું વચન સાંભળીને તરત કલાવતી કન્યાએ શ્રી સત્યનારાયણના વ્રતની સમાપ્તી કરી. ॥ ૨૪ ॥

प्रसादंचपरित्यज्यगतासापिपतिंप्रति ॥

तेनरुष्टःसत्यदेवोभर्तारंतरणींतथा ॥ ૨૫ ॥

ટીકા-અને પ્રસાદ લીધાવગર પોતાના સ્વામીનું દર્શન કરવા તતપર થઈને તરત ગઈ તે અપમાને કરીને શ્રી સત્ય દેવ તેના ઉપર ક્રોધાયમાન થયા અને તેનો સ્વામિ જે વાહાણમાં હતો તેમાંજ બંધું ધન હતું તેજ વાહાણ, જમાઈ ધન સાથે-- ॥ ૨૫ ॥

संतृप्त्यचधनैःसार्द्धजलेतस्याअमज्जयत् ॥

ततःकलावतीकन्यानविलोक्यनिजंपतिं ॥

ટીકા-દરીઆમાં અદ્રશ્ય થઈ ગયું તે પછી વણીજ જલદીથી આ પેલી કલાવતી કન્યાએ પોતાના સ્વામીને દીઠો નહિ.

શોકેનમહતાતત્રરુદતીચાપતદ્ધુવિદ્ધાતથા
વિધાનાવકન્યાચબહુદુઃખિતાં ॥૨૭॥

ટીકા-તે ઉપરથી તેને એટલું તો દુઃખ અને શોક થયો કે
જેમ પવનથી કેળનું ઝાડ એકદમ ભોંય ઉપર પડે છે તેમ
એકાએક રોતીરોતી ભોંય ઉપર પડી. આ પ્રમાણે વાહાણ-
ના તથા કન્યાના હેવાલ જોઈ, ॥ ૨૭ ॥

भीतेनमनसासाधुःकिमाश्चर्यमिदंभवेत् ॥
चिंत्यमानाश्चतेसर्वेबभूवुस्तरिवाहकाः॥२८॥

ટીકા-ધભરાઈ ગયેલા મનનો સાધુવાણીયો કેહેછે કે આ શું
આશ્ચર્ય છે? તેમ વાહાણવાળા પણ ધભરાઈ ગયા. ॥ ૨૮ ॥

ततोलीलावतीकन्यांदृष्ट्वासाविह्वलाभवेत्
॥ विललापातिदुःखेनभर्तारंचेदमब्रवीत्

ટીકા-પછી લીલાવતી પોતાના કન્યા ભયાભીત થયેલી જો-
ઈ દુઃખથી ઘણોજ વિલાપ કરી પોતાના સ્વામીને કેહેછે ૨૯

इदानींनौकयासाद्धकथंसोऽभूदलक्षितः ॥
नजानेकस्यदेवस्यहेलयाचैवसादृता ॥३०॥

ટીકા-જેતાં જેતાંમાં વાહાણમાં આપણે જમાઈ વાહાણસા
થે અદ્રશ્ય થઈ ગયો એતો કાંઈપણ કારણછે અથવા કોઈ
દેવનો અપરાધ થવાથી એ દેવે એ વાહાણ હરણરૂપ અદ્ર-
શ્ય કર્યું નહીં હોય? ॥ ૩૦ ॥ ...

સત્યદેવસ્યમાહાત્મ્યંજ્ઞાતુંવાકેનશક્યતે ॥
ઇત્યુત્કાવિલ્લાપૈવતતશ્ચસ્વજનૈઃસહ ॥૩૧॥

ટીકા-અથવા શ્રી સત્યદેવનું માહત્ત્મ જાણવાને કોણ શ-
ક્તિ માનછે? એવું કહીને ઘણાલોકો મળીને ઘણા શોક ક-
રી રડવા લાગી ॥ ૩૧ ॥

તતોલીલાવતીકન્યાંક્રોડેકૃલાતુરોદહ ॥
તતઃકલાવતીકન્યાનષ્ટેસ્વામિનિદુઃખિતા ॥

ટીકા-અને પછી પોતાની કન્યા કલાવતીને ખોળે બેસારી
ઘણા વખત સુધી દુઃખથી રડવા લાગી તે બેઠા કલાવતી-
એ પોતાનો સ્વામી મરી ગયોછે એવું ધારીને ॥ ૩૨ ॥

ગૃહીત્વાપાદુકાંતસ્યાનુગતુંચમનોદધે । ક
ન્યાયાશ્ચરિતંદૃષ્ટ્વાસમાર્યઃસજ્જનોવણિકા ॥૩૩

ટીકા-પોતાના સ્વામિની પાદુકાઓ લેઈ તે સાથે પોતે -સ

તી થવાને તૈયાર થઇ. એ કન્યા કલાવતી પોતાના સ્વામી-
ની પાદુકાઓ સાથે બળી મરવાનો નિશ્ચય જોઈ સ્ત્રી સાથે
સાધુવાણીયો ॥ ૩૩ ॥

અતિશોકેનસંતપ્તશ્રિંતયામાસધર્મવિત્ ॥

તદ્વતંવાસત્યદેવેનભ્રાંતોહંસત્યમાયયા ॥૩૪॥

ટીકા-વણા શોકથી ત્રાસ પામેલો એવો ધર્મ વિચારથી
ચિંતા કરીને બોલેછે શું? શ્રી સત્યદેવેતો એનું હરણ કર્યું
નહીં હોય? અને તેમની માયાથકી મોહિત થઇને હું જાણુ-
તો નથી! ॥ ૩૪ ॥

સત્યપૂજાંકરિષ્યામિયથાવિભવવિસ્તરૈઃ ॥

इतिसर्वान्समाह्वयकथयित्वा मनोरथं ॥૩૫॥

ટીકા-તો આ કામને વાસ્તે વણુંજ વન ખરચીને એ શ્રી
સત્યદેવનું વ્રત કરીશ એવું બધાજણને પાસે બોલાવી પો-
તાનો મનોરથ કહ્યો ॥ ૩૫ ॥

नत्वाचदंडवद्भूमौसत्यदेवंपुनःपुनः ॥ तत-

स्तुष्टःसत्यदेवोदीनानांपरिपालकः ॥૩૬॥

ટીકા-અને શ્રી સત્યદેવને વારંવાર એ દંડ જેવા નમ-

સ્કાર કરવા લાગ્યો એવો એ સાધુવાણીયો અનન્યભાવથી
શ્રી સત્યદેવને શરણે ગયો તેથી શ્રી સત્યદેવ જે દીનજનો-
ને પાળનારા તે સંતુષ્ટ થયા ॥૩૬॥

જગાદવચનંચૈનંકૃપયામક્તવત્સલઃ ॥ ત્ય
ત્કાપ્રસાદંતેકન્યાપતિંદ્રષ્ટુસમાગતા ॥૩૭॥

ટીકા-આકાશમાંથી સાધુવાણીયાને ભક્તવત્સલ ભગ-
વાન કૃપાથી કેહેવા લાગ્યા કે અરે એ સાધુવાણીયા તારી
કન્યા માફ પુજન કરીને પ્રસાદ આધાવગર પોતાના સ્વા-
મીને જેવા સાફ ચાલી આવી. ॥ ૩૭ ॥

અતોઽદૃષ્ટોઽભવત્તસ્યાઃકન્યકાયા :પતિર્ઘ્રુ-
વમ્ ॥ ગૃહંગત્વાપ્રસાદંચમુત્કાસાયાતિચે-
ત્પુનઃ ॥૩૮॥

ટીકા-આ કારણથી તેનો સ્વામી આ સમુદ્રમાં અદ-
સ્ય થયોછે એમાં કાંઈ સંદેહ નથી; તે માટે જે એ ઘેર જઈ
પ્રસાદ ખાઈ પાછી આવશે ॥ ૩૮ ॥

લબ્ધમર્ત્ત્રીસુતાસાધોભવિષ્યતિનસંશયઃ॥ક-
ન્યાકાતાદૃશંવાક્યંશ્રુત્વાગગનમંડલાત્ ૩૯

ટીકા-તો આ તારી કન્યા તેના સ્વામીને જોશે એમાં
લગારે પણ તું સંદેહ માનીશ નહીં ॥ ૩૯ ॥

ક્ષિપ્રંતદાગૃહંગત્વાપ્રસાદંચબુભોજસા ॥ સા
પશ્ચાત્પુનરાગત્યદદર્શસ્વજનંપતિં ॥ ૪૦ ॥

ટીકા-એવા આકાશમાંના વાક્યો સાંભળતાંવારજ ક-
લાવતી જલદીથી પોતાને ઘેર જઈ પ્રસાદ ખાઈ પાછી
પોતાને ઠેકાણે આવીને જુવેછે તો તેજ વખતે સ્વજન
અને પોતાનો સ્વામિ તેને નજરે પડ્યો. ॥ ૪૦ ॥

તતઃકલાવતીકન્યાજગાદપિ તરંપ્રતી ॥
ઇદાનીંચગૃહંયાહિવિલંબંકુરુષેકથં ॥ ૪૧ ॥

ટીકા-તે પછી એ કલાવતી કન્યા પોતાના ખાપને કહે
છે કે હે તાત, હવે જલદી આપને ઘેર પધારો. શા માટે
વિલંબ કરોછો ? ॥ ૪૧ ॥

તચ્છૃત્વાકન્યંકાવાક્યંસંતુષ્ટોઽભૂદ્વણિક્સુ
તઃ॥પૂજનંસત્યદેવસ્યકૃત્વાવિધિવિધાનતઃ

ટીકા-એવું કન્યાનું મધુર ભાષણ સાંભળીને સાધુ
વાણીયો આનંદ પામ્યો અને પછી વિધી વિધાનથી શ્રી
સત્યદેવનું પુજન કર્યું. ॥ ૪૨ ॥

ધનૈર્વધૂગણૈઃસાર્દ્ધજગામનિજમંદિરં ॥ પૌ
ર્ણમાસ્યાંચસંક્રાંતૌકૃતવાન્સત્યપૂજનં ૪૩

ટીકા-અને ઘણું ધન અને પોતાના સગાંવાહાણાં ઇ-
ષ્ટ મિત્ર સાથે પોતાને ઘેર આવીને અને તે પછી દરેક
પુનમે સૂર્ય સંક્રાંતિને દિવસે શ્રી સત્યદેવનું પુજન કરતો ૪૩

इहलोकेसुखंभुक्त्वाचांतेसत्यपुरंययौ॥४४॥

ટીકા-તે થકી એ સાધુવાણીયો આ મનુષ્ય લોક-
માંનાં સર્વ સુખ ભોગવી અને મરણ પછી શ્રી સત્યપુરને
વિશે ગયો ॥ ૪૪ ॥

इति श्री स्कंदपुराणेरेवाखंडे सत्यनारायणकथायां चतुर्थो
ऽध्यायः ॥संपूर्ण ॥४॥

શ્રી સત્યનારાયણ કથા.

પંચમોઽધ્યાય.

॥ સૂતઁવાચ ॥

અથાન્યંચપ્રવક્ષ્યામિશ્રુણુધ્વંમુનિસત્તમા ॥

આસીત્વંગધ્વજોરાજાપ્રજાપાલનતત્પરઃ ૧

ટીકા-સુતજી કહેછે, હે મુનિશ્રેષ્ઠજી શ્રી સત્યદેવ વિશે એથી પણ બીજે એક ઇતિહાસ કહું છું તે સાંભળોઃ--પુર્વે અંગધ્વજ નામનો રાજા પ્રજાનું પાલણ કરવાને તત્પર એવો હતો ॥ ૧ ॥

પ્રસાદંસત્યદેવસ્યત્યક્ત્વાદુઃસ્વમવાપસઃ ॥

૬કદાસવનંગત્વાહત્વાબહુવિધાન્પસૂન્ ॥૨॥

ટીકા-એ રાજાએ શ્રી સત્યદેવનો પ્રસાદ છાંડ્યો આ દોષથી ધણેજ દુઃખ પામ્યો તે એવું કે, એક દિવસે તે રાજા હરણની શિકાર કરવા વનમાં જઈ ધણા પશુને મારી, ૨

આગત્યવટમુલૈર્વદૃષ્વાસત્યસ્યપૂજનં ॥ ગો

પાઃકુર્વૈતિસંતુષ્ટાભક્તિયુક્તાઃસર્વાંધવાઃ ॥૩॥

ટીકા-એક વડના ઝાડના થડ નજીક આગ્યો અને શ્રી સત્યદેવનું પુજન થતું તેણે જોયું એ પુજન ગોપગણ

એટલે ગોવાળીયા સરવે પોતાના ભાઈબંધો સાથે ભ-
ક્તિથી કરતા હતા ॥ ૩ ॥

રાજાદૃષ્ટાતુદર્પેણનગત્વાતંનનામસઃ ॥ ત
તોગોપગણાઃસર્વેપ્રસાદંનૃપસન્નિધૌ ॥ ૪ ॥

ટીકા-તે જોઈને પણ રાજા તેમની પાસે ગયો નહી તેમ
દુરથી પણ તેણે નમ્રતાથી નમસ્કાર કર્યો નહીં તોપણ એ
ગોપગણોએ પુજન કર્યા પછી પ્રસાદ રાજાની પાસે મુકી ૪

સંસ્થાપ્યપુનરાગત્યભુક્ત્વાસર્વેયથેપ્સિતં ॥
તતઃપ્રસાદંસંત્યજ્યરાજાદુઃસ્વમવાપસઃ ॥ ૫ ॥

ટીકા-અધા પાછા આવ્યા અને પ્રસાદ ખાઈ પરમ
આનંદમાં રહ્યા. અને રાજાએ એ પ્રસાદ ન લેતાં ત્યાંજ
રહેવા દીધો એ કારણથી એ બધુંજ દુઃખ પામ્યો ॥ ૫ ॥

તસ્યપુત્રશતંનષ્ટંધનધાન્યદિકંચયત્ ॥ સ
ત્યદેવેનતત્સર્વંનાશિતંમમ્નિશ્ચિતં ॥ ૬ ॥

ટીકા-તેના સો પુત્ર મરી ગયા ધનધાન્ય ઇત્યાદિ જે
કાંઈ હતું તે બધું જતું રહ્યું ત્યારે તે રાજાને મનમાં વિચાર

ઉત્તપન્ન થયો કે માફ આ સર્વ શ્રી સત્યદેવેજ નિશ્ચયથી
હરણ કર્યું છે ॥ ૬ ॥

અતસ્તત્રૈવગચ્છામિયત્રદેવસ્યપૂજનં ॥મન
સાતુવિનિશ્ચિત્યયયૌગોપાલસન્નિધૌ ॥૭॥

ટીકા-એ માટે હવે જ્યાં શ્રી સત્યદેવનું પુજન હશે
ત્યાંજ હું જઈશ એવું મનમાં લાવીને રાજ ગોપગણ પાસે
આવ્યો ॥ ૭ ॥

તતોસૌસત્યદેવસ્યપૂજાગોપગણૈઃસહ ॥ મ
ક્તિશ્રદ્ધાન્વિતોભૂત્વાચકારવિધિનાનૃપઃ૮

ટીકા-અને ભક્તિથી એ ગોપગણ સાથે શ્રી સત્યદેવ-
નું પુજન કરવા લાગ્યો ॥ ૮ ॥

સત્યદેવપ્રસાદેનધનપુત્રાન્વિતોઽભવત્ ॥૬
હલોકેસુખંભુક્ત્યાચાંતેસત્યપુરંયયૌ ॥ ૯ ॥

ટીકા-તે પછી શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદથી એ રાજ ધન
તથા પુત્રવાન થયો અને આ મનુષ્ય લોકમાંનાં સર્વે સુખ
ભોગવીને અંતે સત્યપુરને વિશે ગયો ॥ ૯ ॥

યદ્દંકુરુતેસત્યંવ્રતં પરમદુર્લભં ॥ શ્રુણોતિ
ચકથાંપુण्याંભક્તિયુક્તફલપ્રદાં ॥ ૧૦ ॥

ટીકા-આવું આ ઘણુંજ દુર્લભ શ્રી સત્યનારાયણ વ્રત-
ને કોઈ સ્વીકારે છે અથવા જે કોઈ ભક્તિપુર્વક પુણ્ય
અને ફળ આપનાર આવી આ શ્રી સત્યનારાયણની કથા
સાંભળે છે ॥ ૧૦ ॥

ધનધાન્યાદિકંતસ્યભવેસત્યપ્રસાદતઃ॥ દ
રિદ્રોલભતેવિત્તં બદ્ધોમુચ્યતેબંધનાત્ ॥ ૧૧ ॥

ટીકા-તેને ભગવાન શ્રી સત્યદેવના પ્રસાદથી ધન-
ધાન્ય વિગેરે સંપત્તી પ્રાપ્ત થાય છે; દરિદ્રી હોય તેને ધન
લાભ થાય છે; બંદીખાને પડ્યો હોય તો તેથી મુક્ત
થાય છે; ॥ ૧૧ ॥

ભીતોભયાત્પ્રમુચ્યેતસત્યમેવનસંશયઃ॥ ઇ
પ્સિતંચફલંમુક્તવાચાંતેસત્યપુરંવ્રજેત્ ॥ ૧૨ ॥

ટીકા-જેને ભય પ્રાપ્ત થયું હોય તો તે ભયથી મુક્ત
થાય, આ સત્ય છે એમાં કાંઈપણ સંદેહ નથી. શ્રી સત્યદે-
વનું વ્રત કરનારો માણસ આ લોકને વિશે સર્વે સુખ ભો-
ગવીને અંતે સત્યપુર વિશે જાય છે. ॥ ૧૨ ॥

इतिवःकथितंविप्राःसत्यनारायणंव्रतं ॥ य
त्कृत्वासर्वदुखेभ्योमुक्तोभवतिमानवः॥१३॥

ટીકા—સુતજી કહેછે હે સૌનકંઆદિ રૂપીયો—આ પ્રમાણે
આપને શ્રી સત્યનારાયણ વ્રત । કહ્યું તે વ્રત કર્યા થકી
માણસ સર્વ દુઃખ થકી મુક્ત થાયછે. ॥ ૧૩ ॥

सत्यनारायणंकेचित्सत्यदेवंतथापरे ॥ ना
नारूपधरोभूत्वासर्वेषामीच्छितप्रदः॥१४॥

ટીકા—કોઈ સત્યનારાયણ કોઈ સત્યદેવ એણું તેને
કહેછે અને એ ભગવાન અનેક રૂપ ધારણ કરીને સર્વ
જીવમાત્રના ઇચ્છિત ફળ આપનારા છે ॥ ૧૪ ॥

कलौमोक्षंचनास्तेवसत्यनारायणंविना ॥
धातृविष्णुसंरुदेविरामकृष्णाभिसेवितं ॥

ટીકા—કલનુગમો સત્યનારાયણ ભગવાન વિના મો-
ક્ષજ નથી અને તે સત્યનારાયણ કેવાછે કે—બ્રહ્મા, વિષ્ણુ,
દેવતા, દેવી, તથા રામકૃષ્ણાદિ સેવિત ॥ ૧૫ ॥

भविष्यतिकलौसत्यव्रतमेकंसनातनं ॥ य

તિમુનિસત્તમઃ ॥ ૧૬ ॥

૪ કલયુગને વિશે તો સનાતન
શ્રી આ સત્યનારાયણ કથાનો
ગર શ્રવણ કરે ॥ ૧૬ ॥

પાપાનીસત્યદેવપ્રસાદતઃ ॥

સહસ્રંચકન્યાદાનંફલંતથા ॥ ૧૭ ॥

જા-તો તેનાં પાપ તરત સત્યનારાયણના પ્રસાદથી
જા પાપસે અને સહસ્ર ગૌદાન તથા કન્યાદાનનું
જા થાયછે ॥ ૧૭ ॥

વેદશાસ્ત્રપુરાણાનિપઠિત્વાયત્ફલંભવેત્ ॥

સમગ્રંતત્ફલંજ્ઞેયં કથાંશ્રુવાસુનિશ્ચયં ॥ ૧૮ ॥

ટીકા-જે કલ વેદ, શાસ્ત્ર, અને પુરાણોના પાઠ કર-
વાથી થાયછે તે સંપૂર્ણ કલ આ સત્યનારાયણની કથા સાં-
ભળવાથી નીશ્ચય કરીને થાયછે ॥ ૧૮ ॥

ત્રચદેવતાસર્વે બ્રહ્માવિષ્ણુશ્ચશંકરઃ ॥

ત્રચમુનાચૈવરેવાચસમુદ્રાદયઃ ॥ ૧૯ ॥

ટીકા-જ્યાં સત્યનારાયણ
દેવતા બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શંકર,
સમુદ્રાદિક આવેછે ॥ ૧૯ ॥

જીવેમૃતેતતઃપશ્યાત્યદિકથ.
મૃતઃપાપવિનિર્મુક્તોવિષ્ણુલોકંચ

ટીકા-આ કથા જીવના મરવા પછી જો કરાવે.
મરેલો માણસ પાપ થકી મુક્ત થઈ વિષ્ણુના ૬
અય છે ॥ ૨૦ ॥

इतिश्रीस्कंदपुराणेरेवाखंडेश्रीसत्यनाराय
णव्रतकथायांपंचमोऽध्यायः ५ संपूर्णः

इतिश्री सत्यनारायण कथा समाप्त.

